
fra Mario CIFRAK

DUHOVNI IDENTITET.
DVOZNAČNOST
OPONAŠANJA/NASLJE-
DOVANJA KRISTA

Kad govorimo o biblijskom moralu, želimo vidjeti što čini njegov identitet i to prije svega njegov duhovni identitet. On je, naravno, bez djelovanja Duha nezamisliv. Proroci očekivahu jedno novo izlivanje Duha (usp. Iz 32,15; 44,3; Ez 36,27; 39,29; Jl 3,1s). Dakle njihovo "posjedovanje Duha", ako tako smijemo reći, nije ni posljednje ni odgovarajuće Božjem planu. Izlivanje Duha na narod značit će unutarnju obnovu odnosa s Bogom. Ipak se očekivalo da će u posljednje vrijeme s Mesijom doći do obnove posjedovanja Duha. Samog Isusa mnogi su držali prorokom (usp. Mt 16,14) zbog njegova propovijedanja obraćenja. Isus je jedini nositelj Duha (usp. Lk 1,35; 3,22; 4,18). Taj Duh obećava učenicima kao Obećanje Očevo (usp. Lk 24,49; Dj 1,4-8). Vrijeme između uzašašća i Duhova je za učenike vrijeme iščekivanja Sile "odozgor" za zadaću svjedočenja muke, uskrsnuća i obraćenja za oprostjenje grijeha sve do kraja zemlje. Stoga su Duhovi "prag" između ovozemaljskog djelovanja Isusovog i okupljanja zajednice od strane učenika. Isus je taj koji izliva Duha Svetoga: "Desnicom dakle Božjom uzvišen, primio je od Oca Obećanje, Duha Svetoga, i izlio ga kako i sami gledate i slušate" (Dj 2,33). To je vrhunac Petrova govora na Duhove. Uzvišeni Isus prima od Oca Duha Svetoga i izliva ga. Pavao potvrđuje da kršćanin nije više rob, nije više potamnjeno što Bog želi, smisao koji Bog daje ljudskom životu. Kršćanin je "sin" i zna što je Božja volja; osobito zna da je Bog ljudima Otac. Takvo znanje je dar Duha. Duh je Sina koji u nama "viče: Oče" (Gal 4,6). Iz toga se nameće pitanje kako u svom životu kao sinovi Božji nasljedujemo Sina Božjega? To nasljedovanje je već bilo prisutno kod prvih kršćana.

1. PRVI KRŠĆANI

Pogledajmo tekstove koji nam govore o nasljedovanju u 1 Sol 1,6-7; 1 Kor 11,1; 1 Pt 2,21 te 1 Iv 2,6.

Pavao

Prvi Pavlov tekst je upravo njegova Prva Poslanica Solunjanima u kojoj čitamo: I vi postadoste nasljedovatelji naši i Gospodinovi: sve u nevolji mnogoj prigrliste Riječ s radošću Duha Svetoga tako da postadoste uzorom svim vjernicima u Makedoniji i Ahaji“ (1,6-7). Pavao tvrdi da su Solunjani postali oponašatelji (μιμηταί) njega samoga, njegovih suradnika i Gospodinovi. U apostolu je evanđelje dobilo oblik za njegovu zajednicu (Holtz, 1985.). Kao što je on sam postao oponašatelj Kristov. Samo po njemu može zajednica postati Kristov nasljedovatelj. Dokaz je toga da su u nevolji prigrlili Riječ radosno. Pavao zaklinje Korinćane: „Zaklinjem vas, dakle: nasljedovatelji moji budite“ (1 Kor 4,16). Na odnosu otac – djeca se temelji ovaj Pavlov poziv (Fabris, 1999.). Dječak mora u pravilu stasati za očevo zanimanje (usp. Post 4,19-22). Pa je naravno da dijete (sin) oponaša oca. Istu ideju o oponašanju Pavla kao što je i on postao oponašatelj Kristov nalazimo i u 1 Kor 11,1: „Nasljedovatelji moji budite, kao što sam i ja Kristov“. Pavao poziva Korinćane da slijede njegov primjer, ukoliko on pokazuje način ljubavi prema Bogu kako je objavljeno u Isusu Kristu (Fabris, 1999.). Pravi uzor nije Pavao nego Isus Krist koga kršćani trebaju oponašati.

Petar

U Prvoj Petrovoj poslanici čitamo: „Ta na to ste pozvani jer i Krist je trpio za vas i ostavio vam primjer da idete stopama njegovim“ (2,21). Primjer patnje je vrlo plastično prikazan. To je „uzorak“ za nasljedovanje koji postaje trag stopa, u koji učenici moraju stupiti i u kojem moraju nasljedovati Isusa (Schelkle, 2002.). Starozavjetna pozadina četvrte pjesme o sluzi Jahvinu (usp. Iz 52,13 – 53,12) baš kao ranožidovska tradicija u Mudr 2; 5 i 2 Mak 7 je okvir prihvaćanja nepravedne patnje kao evanđeoskog poziva s pouzdanjem u buduću slavu i Božji eshatološki sud (Woyke, 2010.). Olakšavajuća okolnost je ostavljeni primjer Krista koji ide ispred učenika. Imamo i ovdje novo-zavjetnu sliku nasljedovanja kršćana u patnji Kristovoj (usp. Mk 8,34; Lk 23,26; Heb 13,13; Fil 2,5; 1 Sol 1,6; 2 Sol 3,5).

Ivan

Ivan u svojoj Prvoj poslanici donosi: „Tko veli da u njemu ostaje, valja mu ići putom kojim je on hodio“ (2,6). Isusov život treba biti primjer za naše vladanje. Autor uzima cijeli Isusov život koji se usredotočuje u dokaz ljubavi po njegovom umiranju (Klauck, 1991.). Slično nalazimo i u Iv 13,15: „Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih.“ To cilja upravo preko čina pranja nogu na smrt za svoje (usp. Iv 13,14), a i mi smo na to pozvani u 1 Iv 3,16: „Po ovom smo upoznali Ljubav: on je za nas položio život svoj. I mi smo dužni živote položiti za braću“. Zahtjev da se ponašamo kao Isus ima svoj duboki smisao u zapovjedi ljubavi, čije posljedice idu do riskiranja vlastitog života.

Zaključak

Prvi kršćani su pozvani biti Pavlovi nasljedovatelji, ali nije Pavao primjer, uzor za nasljedovanje, nego je to raspeti Krist (usp. 1 Sol 1,6; 1 Pt 2,21). Na to su pozvani sve do odvažnosti darivanja vlastitog života (1 Iv 2,6).

2. SUMNJIVO OPONAŠANJE SINA BOŽJEGA

Već u evanđeljima nalazimo kako su se Isusovi protivnici okomili na njega, iako su mu se divili. Naime osjećali su da im je postao konkurent, kojeg su se htjeli riješiti. Ta želja za njegovim oponašanjem u njima je probudila nasilje. Tako nalazimo već u Markovom evanđelju prispodobu o vinogradarima, ubojicama, koji su htjeli doći do baštine ubivši baštinika, ljubljenog sina gospodareva. Evo te prispodobe!

Mk 12,1-12

I uze im zboriti u prispodobama: Čovjek *vinograd posadi, ogradom ogradi, iskopa tiješak i kulu podiže* pa ga iznajmi vinogradarima i otputova. ²I u svoje vrijeme posla vinogradarjma slugu da od njih uzme dio uroda vinogradarskoga. ³A oni ga pograbiše, istukoše i otposlaše praznih ruku. ⁴I opet posla k njima drugog slugu: i njemu razbiše glavu i izružiše ga. ⁵Trećega također posla: njega ubiše. Tako i mnoge druge: jedne istukoše, druge pobiše.” ⁶”Još jednoga imaše, sina ljubljenoga. Njega naposljetku posla k njima misleći: ‘Poštovat će sina moga.’ ⁷Ali ti vinogradari među sobom rekoše: ‘Ovo je baštinik! Hajde da ga ubijemo i baština će biti naša.’ ⁸I pograbe ga, ubiju i izbace iz vinograda.” ⁹”Što li će učiniti gospodar vinograda? Doći će i pobiti te vinogradare i dati vinograd drugima. ¹⁰Niste

fra Mario CIFRAK
**Duhovni identitet.
Dvoznačnost oponaša-
nja/nasljedovanja Krista**

li čitali ovo Pismo: *Kamen što ga odbaciše graditelji, postade kamen zaglavni.* ¹¹*Gospodnje je to djelo - kakvo čudo u očima našim!*” ¹²I tražili su da ga uhvate, ali se pobojaše mnoštva. Razumješe da je protiv njih izrekao prispodobu pa ga ostave i odu.

Ovom prispodobom Isus želi odgovoriti na pitanje čijom vlašću djeluje. On je istjerao trgovce iz Hrama i zauzeo se za njegovu čistoću kao doma molitve za sve narode (usp. Mk 11,15-19). Naime u Mk 11,27 doznajemo da je to pitanje koje muči glavare svećeničke, pismoznance i starješine. I po završetku prispodobe su razumjeli da je ona izgovorena protiv njih (usp. Mk 12,12). To je skupina koja Isusu radi o glavi (usp. Mk 8,31; 14,43.53 i 15,1). Po tom bi oni kao religiozno-politički vođe i članovi Sinedrija bili najodgovorniji za Isusovu smrt (Popović, 2009.). Vrijednosni sud prispodobe je u konstataciji konačne sudbine opakih vinogradara: Gospodar će doći i pobiti te vinogradare i dati vinograd drugima. Sad se Isus s tim odgovorom na svoje pitanje o sudbini vinogradara okreće slušateljima kojima citira Ps 118,22. Tim psalmom Isus cilja na stvarnost koja je proročanski najavljena. Odnosno želi se identificirati s ljubljenim sinom prispodobe i reći velikim svećenicima, pismoznancima i starješinama u ime koga on djeluje. Na to cilja njegova prispodoba od početka. Naime sami ti vinogradari su u isto vrijeme i graditelji koji će loše postupiti s ljubljenim Sinom, tj. s Isusom (Klauck, 1986.). Oni će ga ubiti, ali će on postati ugaoni kamen. Slika važnog kamena građevine je slika zapravo cijele građevine koju će poduzeti Bog prema obećanju danom Davidu (usp. 2 Sam 7,1-17). Svoje obećanje je Bog ispunio uskrisivši Isusa. Taj kamen će postati onda prijetnjom graditeljima, odnosno vinogradarima (usp. Mk 13,26; 14,62) (Klauck, 1986.). Uskrsli će biti na njihovu propast. Sam vinograd će biti iznajmljen drugima (ἄλλοις; Mk 12,9).

Starozavjetna pozadina

Slika vinograda je preuzeta iz proroka Izaije. Tu čitamo:

„Zapjevat ću svojemu dragome, pjesmu svog ljubljelog njegovu vinogradu. Moj je dragi imao vinograd na brežuljku rodnome. ²Okopa ga, iskrči kamenje, posadi ga lozom plemenitom. Posred njega kulu on podiže i u nj tjesak metnu. Nadaše se da će uroditi grožđem, a on izrodi vinjagu. ³Sad, žitelji jeruzalemski i ljudi Judejci, presudite između mene i vinograda mojega. ⁴Što još mogoh učiniti za svoj vinograd a da nisam učinio? Nadah se da će uroditi grožđem, zašto vinjagu izrodi? ⁵No sad ću vam reći što ću

učiniti od svog vinograda: plot ću mu soriti da ga opustoše, zidinu razvaliti da ga izgaze. ⁶U pustoš ću ga obratiti, ni obrezana ni okopana, nek' u drač i trnje sav zaraste; zabraniti ću oblacima da dažde nad njime. ⁷Vinograd Jahve nad Vojskama dom je Izraelov; izabrani nasad njegov ljudi Judejci. Nadao se pravdi, a eto nepravde, nadao se pravičnosti, a eto vapaja“ (5,1-7).

Gospodin daje svom narodu ne samo sadašnjost nego i budućnost. Što čini, opstoji. Kao ljubavna pjesma tekst pokazuje unutarnju naklonost Gospodinovu prema Judi/Izraelu. No sve je to uzalud. On izabire i stvara Izrael, predaje mu se kao partner. Zauzvrat ne dobiva ljubav. Rod, kojem se nadao, „smrdi“ (בִּשְׂמִים) (Kilian, 1986.). Sluša-telji bi trebali donijeti sud o takvom ponašanju. Ne radi se očito o procesu protiv zemljišta. Radi se o partnerstvu. Gospodin je sa svoje strane učinio sve što je bilo potrebno. Ono što će se vinogradu dogoditi slikovito najavljuje razorenje Izraela, Jude i Jeruzalema. Gradske zidine će biti razvaljene, spaljene i zgažene. Izrael/Juda nema više nikakvu budućnost. Nema ni „ostatka“ nade. Na kraju saznajemo da je gospodar vinograda Gospodin, a vinograd Izrael/Juda. Njegov narod je bio Gospodinu na radost, ali je duboko razočaran. Judejci nisu ispunili Božje zahtjeve prema sebi ni međusobno. Sami su krivi za svoju propast. Preostao im je samo vapaj.

Bog je slao dakle svoje sluge, proroke (usp. npr. 2 Kr 17,23; 21,10; Am 3,7; Zah 1,6; Ez 38,17), koje su poubijali ne hotеći ih slušati, na koncu su ubili i ljubljenog Sina. I sami su time zaslužili smrt. No čini se da su postupali prema onome što stoji u Pnz 13,2-6: „Ako se u tvojoj sredini pojavi kakav prorok ili čovjek sa snovidenjima pa ti iznese kakvo znamenje ili čudo; ³i to se znamenje ili čudo o kojem ti je govorio ispuni i onda ti on rekne: ‘Pođimo sad za drugim bogovima kojih dosad ne poznaješ i njima iskazujmo štovanje’, ⁴nemoj slušati riječi toga proroka ni sne toga sanjača: tâ to vas iskušava Jahve, Bog vaš; hoće da dozna ljubite li zbilja Jahvu, Boga svoga, svim srcem svojim i svom dušom svojom. ⁵Idite samo za Jahvom, Bogom svojim; njega se bojte; njegove zapovijedi vršite; njegov glas slušajte; njemu štovanje iskazujte; uz njega se priljubite. ⁶A onaj prorok ili sanjač neka se pogubi jer je poticao na otpad od Jahve, Boga vašega, koji vas je izveo iz zemlje egipatske i otkupio vas iz kuće ropstva. Onaj te htio zavesti s puta kojim ti je Jahve, Bog tvoj, naredio da ideš. Tako treba da iskorijeniš zlo iz svoje sredine“. Za Isusa su mislili da je prorok (usp. Mk 6,15; 8,28). Pitali su za porijeklo njegovih čuda. Očito im se činilo da ih bogoslužno zavodi.

Ubivši Isusa dokazali su svoju vjernost jedinom i pravom Bogu. No vinogradari ubojice su se htjeli dočepati baštine. Naime gospodar je daleko (ἀπεδήμησεν; Mk 12,1), sina su ubili (ἀπέκτειναν αὐτόν; Mk 12,8), stekli su sve uvjete da im pripadne vinograd. Stavili su se na mjesto baštinika. Htjeli su biti kao Bog (usp. Post 3,5), odnosno Božji Sin. Sami su sebe zaveli, sagriješili i postali krivci svoje smrti. Gospodar će ih zbog toga ubiti (ἀπολέσει τοὺς γεωργούς; Mk 12,9). No s druge strane će on svoga ubijenog Sina uskrisiti, vratiti u život. On time dokazuje da je on gospodar života i smrti, a ne da bi to bio čovjek. Svakako vidimo da je riječ o Bogu koji djeluje u svom sinu Isusu, koji je uskrsli Gospodin. No, ipak pitanje, zašto Bog uzvraća istom mjerom?

Drugi (ἄλλοι)

Vinogradari bi trebali dati gospodaru urod vinograda. Vinograd i urod su njegovi, ili njegovog sina. Urod je uskraćen, gospodareva izaslanstva ubijena. Gospodar kažnjava vinogradare, ne vinograd. Svoj vinograd daje (dat će) drugima. To su oni koji njegovog Sina drže za Iliju ili nekog od proroka (usp. Mk 6,15; 8,28), odnosno koje je spasio (ἄλλους ἔσωσεν; Mt 15,31). Važnost teme spase-nja vidimo u Isusovom iscjeliteljskom djelovanju (usp. Mk 3,4; 5,23.28.34; 6,56; 10,52) (Popović, 2009.). Ne radi se dakle o odbacivanju židovskog naroda, nego samo onih koji bez obzira kojem narodu pripadaju žele zauzeti Božje mjesto kao što su željeli vinogradari u prisposobi. Jedan od spašenika je u njemu prepoznao Sina Davidova, to je slijepi prosijak Bartimej, sin Timejev (usp. Mk 10,46-52). Pošto ga je Isus ozdravio, krenuo je za njim, slijedio ga je, oponašao ga je (ἠκολούθει αὐτῷ; Mk 10,52). No to nasljedovanje se događalo (imperfekt!) na putu (ἐν τῇ ὁδῷ). A put Isusov u Jeruzalem započinje u Mk 8,27. Taj put treba pripraviti, poravniti, poruka je Ivana Krstitelja koji se pri tom poziva na Iz 40,3. Nasljedovanje se odvija na putu koji vodi u muku, smrt, ali i uskrsnuće. Sve se to dogodilo u Jeruzalemu. Na tom se putu izvršava poziv na obraćenje, opraštaju se grijesi, čovjek se nalazi obuzet Duhom koji je sišao na Isusa na krštenju (usp. Mk 1,9-11) (Manicardi, 1981.). Nije li onda i zlim vinogradarima ponuđeno obraćenje? Sila je drastični oblik navještaja koji upozorava da se tu ne radi samo o promjeni svijesti i samorazumijevanja. Radi se o tijelu, a ono je određeno za uskrsnuće (Berger, 1996.). Ne zaboravimo da su zli vinogradari ubili sluge gospodareve i na kraju njegovog ljubljenog sina! Tako je razumljivo da lomovi u prividnoj sigurnosti svakodnevice postaju „tjelesno“ dohvatljivi. Zadatak je takvih

Božjih ili Isusovih zahvata da nas sačuvaju od gorega. Oni nas dakle upozoravaju, ali pokazuju i da postoji alternativa – vinograd se povjerava drugima, onima koji su prihvatili ići za Isusom. To je oponašanje Isusa koje ne nastoji zauzeti njegovo mjesto, nego ići za njim. Zauzeti njegovo mjesto bilo bi sotonski (usp. Mk 8,33).

3. OPONAŠANJE SINA

Kako pravilno oponašati Sina? Da se izbjegne napast zauzimanja njegovog mjesta, potreban nam je Duh Božji, Duh Isusov koji nas od toga oslobađa. Upravo takav tekst nalazimo kod Pavla u 2 Kor 3,17-18. Pogledajmo pobliže sam tekst!

Gospodin je Duh, a gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda.¹⁸ A svi mi, koji otkrivenim licem odrazujemo slavu Gospodnju, po Duhu se Gospodnjem preobražavamo u istu sliku - iz slave u slavu.

Prisutnost Duha i sloboda idu zajedno. Sadržaj 2 Kor 3 pokazuje da se u r. 17 radi o slobodi od slova Zakona koje ubija, dok Duh oživljuje (usp. 2 Kor 3,6) (Herman, 1986.). To je i sloboda od smrtonosne službe Zakona i osude (usp. 2 Kor 3,7.9). To je sloboda da se obratimo Bogu sa svim povjerenjem bez ikakvog posredovanja Zakona (usp. 2 Kor 3,4). Ona je povezana i s otvorenosti, slobodom govorenja (usp. 2 Kor 3,12), a događa se u području našeg posinjenja, tj. činjenice da smo djeca Božja (usp. Rim 8,14). Božanska slava koja okružuje Gospodina Isusa se odražava na licu kršćana, kao Božja na licu Mojsijevu (usp. Izl 34,30-35). Kršćane taj božanski sjaj preoblikuje (μεταμορφούμεθα; 2 Kor 3,18), tako da poprimaju crte same božanske slike koja je Isus (Barbaglio, 1999.). Radi se o progresivnom procesu proslave po asimilaciji Kristu i po njegovom djelovanju.

Starozavjetna pozadina

U pozadini govora o čovjeku kao slici odnosno čovjekovoj sličnosti s Bogom, kako nalazimo u 2 Kor 3,18 i Rim 8,29, stoji Post 1,26-27 (Hübner, 1997.).

I reče Bog: “Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stočji - svoj zemlji - i svim gmizavcima što puze po zemlji!”²⁷ Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih.

Saznajemo da je Bog stvorio čovjeka na svoju sliku, sebi slična. U čemu je ta stvorenost na sliku Božju? A. Popović navodi nekoliko obilježja čovjeka kao slike Božje:

- razlika u odnosu na ostala živa bića,
- najveća blizina Bogu,
- dostojanstvo i svetost ljudskog života,
- jedinstvo čovječanstva i
- samo jedna legitimna „slika Božja“ (Popović, 2008.).

Svaki čovjek ima „kraljevsko“ dostojanstvo i udio na dostojanstvu Božjeg vladanja (Scharbert, 1983.). Čovjeku koji je stvoren na sliku Božju povjerena je i zadaća prokreacije. Za Stari zavjet razumljivo je da je čovjek „tijelo“. Tko i kada mu je dao oblik i određenje? U Post 1,27 tri puta nalazimo glagol „stvarati“ (br'). Njegov subjekt je Bog (’elohim), a objekt čovjek (’adam, ’otò, ’otam). Zamjenica „’otam“ pokazuje na kolektivno značenje imenice „čovjek“. **Muško i žensko stvori ih. Muško je čovjek i žensko je čovjek.** Ovi termini kažu da je ljudsko biće jedan biološki diferenciran par. To nam govori kako je po Božjem nalogu shvaćena plodnost i prenošenje dara života (Post 1,28) i da su tjelesnost i spolnost bitne odrednice čovjeka.

Slika

Polazimo od pitanja: Što je čovjek? To je starozavjetno pitanje koje postavlja i novozavjetno razmišljanje nad ljudskim životom. Upravo Biblija daje odgovor na to pitanje s tvrdnjom da život ima smisla. Ona kazuje i u čemu je taj smisao, te kako se do njega dolazi, kako ga možemo postići. U tekstu iz Knjige Postanka vidimo kakvo izvanredno dostojanstvo zauzima čovjek u djelu stvaranja. To izražava motiv slike, tj. čovjeka kao slike Božje. Kod Pavla se taj motiv nastavlja. Slikom na sliku. Pavao vidi najprije u Kristu sliku Božju: „u onima kojima bog ovoga svijeta oslijepi pameti nevjerničke da ne zasvijetli svjetlost evanđelja slave Krista koji je slika Božja“ (2 Kor 4,4). Krist kao slika Božja označava onoga koji, u povijesnoj konkretnosti svoje osobe utjelovljenog Sina Božjeg, daje da se vjerno pojavi lice Božje pred ljudima (Manzi, 2002.). „Slika“ označava kopiju tako identičnu s originalom da joj dopušta pojaviti se sa svom oštrinom u svojoj realnosti. Nadalje je jasno da je Krist imao funkciju „slike“ objaviteljice pravog Božjeg identiteta po svojoj osobitoj egzistenciji kao Sin, suobličan univerzalnoj spasenjskoj volji Očevoj i solidaran s ljudima (Schnelle, 2003.). Ta solidarnost Kristova poziva čovjeka da uspostavi ispravan odnos s njim kao slikom Božjom. U 1 Kor 15,49 čitamo: „I kao što smo nosili sliku zemljano-ga, nosit ćemo i sliku nebeskoga“. Ovdje se susreću dva čovjeka, zemaljski i nebeski, a tema slike nas upućuje i opet na Post 1,27. Ako potomstvo zemaljskog čovjeka nosi njegovu sliku, jednako se može reći o potomstvu nebeskoga

čovjeka. To se ne tiče samo budućnosti nego uključuje odgovarajuću obvezu i odgovornost već sada (Fabris, 1999.). I ne radi se samo o pukoj izvanjskoj asimilaciji, nego o konačnoj spasenjskoj sudbini vjernika, jer oni treba da se suobličie slici Sina Božjega koji je i sam slika Božja. Upravo je to cilj Božjeg izabranja (usp. Rim 8,29) i to se događa u punini u uskrsnuću, ali već sada po krštenju (usp. Rim 6,3-5) (Wilckens, 1980.). Djelovanjem Duha Svetoga gledaju vjernici slavu Uskrsloga „kao u ogledalu“ i time se pretvaraju u sliku svoga Gospodina (usp. 2 Kor 3,18). U Uskrsnom je punina božanske slave, pa je on time prasluka (uzor) i cilj preobrazbe kršćana. Ta preobrazba je povijesno-soteriološko događanje, jer Pavao identificira vladavinu uskrslog Raspetog sa snagom djelovanja Duha Svetoga u životu vjernika (usp. 1 Kor 3,17) (Söding, 1992.). Pavao nastavlja ovo razmišljanje o slici i u odnosu između muškarca (muža) i žene. Tako nalazimo u 11,7-8: „A muž ne mora pokrivati glave, ta slika je i slava Božja; a žena je slava muževa. Jer nije muž od žene, nego žena od muža“. Jasno je da on slijedi u tom tumačenju tekst Post 2,22, odnosno Post 1,27. Muškarac je u direktnom odnosu s Bogom stvoriteljem, a žena je to preko muškarca. Iz toga proizlazi njihov specifični identitet, koji se izražava i u odijevanju kad dolaze na molitvu (Fabris, 1999.). Poruka teksta Post 2,18-25 je da čovjek (adam) sam ne može prenijeti život. Bog želi za čovjeka jednu relaciju, koja utemeljuje uzajamnost, nekoga koji bi bio kao njegov vis-à-vis, u isto vrijeme sličan i različit. „Evo kosti od mojih kostiju i mesa od mesa mojega“ (Post 2,23) – čovjek (adam) se prepoznaje u tom opisu one, koju će nazvati „ženom“ (iššâ), kao muškarac (iš). Tek u susretu sa ženom pronalazi muškarac samoga sebe. „I bit će njih dvoje jedno tijelo“ (Post 2,24) – ovaj izričaj označuje jedinstvo para, jedinstvo dvaju ljudskih bića u cijeloj dimenziji ovisnosti muškarca i žene (Schrage, 1995.). Vraćamo se gotovo primordijalnom jedinstvu. Muškarac napušta oca i majku, korijene vlastite egzistencije, da bi nerazdvojivo prionuo uz svoju ženu. To je čudesan opis onoga što ljubav znači po stvaranju.

Sam Bog se očitovao ljudima konačno u Kristu koji je „slika Božja“ (2 Kor 4,4). Stoga ako je Bog po sebi nevidljiv, ipak ga ljudi mogu gledati jer je postao vidljiv u licu Isusa Krista (usp. 2 Kor 4,6). Zahvaljujući toj transformaciji, koju u njima čini Gospodin, su svi preobraženi „u istu sliku“ (2 Kor 3,18), koju su promatrali, tj. asimilirani su slavnom Kristu. Događa se progresivna proslava kršćana u Kristu jer već sada sudjeluju u „slavi Gospodnjoj“ sve do dana dok se ne nasele kod Gospodina (usp. 2 Kor 5,8). Gospodin ne umanjuje pri tom kršćansku slobodu (usp.

2 Kor 3,17). On kao uskrsli Gospodin oslobađa po svom Duhu kršćane od grijeha i vječne smrti (usp. Rim 8,2) i navodi ih da žive u uzajamnoj ljubavi (usp. Gal 5,1.13). Tako se ostvaruje povijesno-spasenjski plan Božji zacrtan u Rim 8,29 za ljude „da budu suobličeni slici Sina njegova te da on bude prvorođenac među mnogom braćom“ (Manzi, 2002.).

4. ZAKLJUČAK

Iz Pavlovih poslanica zaključujemo da je u govoru o nasljedovanju zapravo riječ o oponašanju. Biti oponašatelj Isusa Krista je ključno, no tek preko oponašanja samog apostola onako kao što dijete (sin) oponaša oca. I sam Pavao je oponašatelj Isusa Krista, pa su prema tome i kršćani pozvani na to isto oponašanje po njegovom primjeru.

Prema Prvoj Petrovoj poslanici imamo novozavjetnu sliku nasljedovanja kršćana u patnji Kristovoj (usp. 2,21).

Ivanova Prva poslanica i evanđelje pokazuju zahtjev da se ponašamo kao Isus. On ima svoj duboki smisao u zapovjedi ljubavi, čije posljedice idu do riskiranja vlastitog života.

Prispodoba Mk 12,1-12 prikazuje vinogradare ubojice koji su se htjeli dočepati baštine. Naime gospodar je daleko, sina su ubili, pa su stekli sve uvjete da im pripadne vinograd. Stavili su se na mjesto baštinika. Htjeli su biti kao Bog, odnosno Božji Sin. Sami su sebe zaveli, sagriješili i postali krivci svoje smrti. Gospodar će ih zbog toga ubiti. No s druge strane će on svoga ubijenog Sina uskrisiti, vratiti u život. On time dokazuje da je on gospodar života i smrti, a ne čovjek. Zadatak je takvih Božjih ili Isusovih zahvata da nas sačuvaju od gorega. Oni nas dakle upozoravaju, ali pokazuju da postoji i alternativa – vinograd se povjerava drugima, onima koji su prihvatili ići za Isusom. To je oponašanje Isusa koje ne nastoji zauzeti njegovo mjesto.

Kako u tome uspjeti?

Kršćane božanski sjaj preoblikuje (usp. 2 Kor 3,18), tako da poprimaju crte same božanske slike koja je Isus. Radi se o progresivnom procesu proslave po asimilaciji Kristu i po njegovom djelovanju. Ta preobrazba je povijesno-soteriološko događanje, jer Pavao identificira vladavinu uskrslog Raspetog sa snagom djelovanja Duha Svetoga u životu vjernika. Po Duhu su kršćani oslobođeni od grijeha i vječne smrti da žive u uzajamnoj ljubavi.

To bi bila vlastitost Duha i duhovni identitet kršćanina. Slikom na sliku.

- BARBAGLIO, G. (1999.), *La teologia di Paolo. Abozzi in forma epistolare*, Bologna.
- BERGER, K. (1996.), Der 'brutale' Jesus. Gewaltsames in Wirken und Verkündigung Jesu, *Bibel und Kirche*, god. 51, 119-127.
- FABRIS, R. (1999.), *Prima Lettera ai Corinzi. Nuova versione, introduzione e commento*, Milano.
- HERMAN, Z.I. (1986.), *Liberi in Cristo. Saggi esegetici sulla libertà dalla Legge nella Lettera ai Galati*, Roma.
- HOLTZ, T. (1985.), *Der erste Brief an die Thessalonicher*, Zürich – Einsiedeln – Köln – Neukirchen-Vluyn.
- HÜBNER, H. (1997.), *Vetus Testamentum in Novo. Band 2. Corpus Paulinum*, Göttingen.
- KILIAN, R. (1986.), *Jesaja. 1 – 12*, Würzburg.
- KLAUCK, H.-J. (1986.), *Allegorie und Allegorese in synoptischen Gleichnistexten*, Münster.
- KLAUCK, H.-J. (1991.), *Der erste Johannesbrief*, Zürich – Braunschweig – Neukirchen-Vluyn.
- MANICARDI, E. (1981.), *Il cammino di Gesù nel Vangelo di Marco. Schema narrativo e tema cristologico*, Rome.
- MANZI, F. (2002.), *Seconda Lettera ai Corinzi. Nuova versione, introduzione e commento*, Milano.
- POPOVIĆ, A. (2008.), Čovjekova sličnost Bogu i prokreacija. U kontekstu stvaranja čovjeka (Postanak 1,26-28), *Od slike Božje do Božjeg sinovstva. Povezanost Starog i Novog zavjeta na primjeru egzegetsko-teološke analize odabranih svetopisamskih tekstova*, Zagreb, 33-70.
- POPOVIĆ, A. (2009.), *Isusova muka i smrt prema Markovu evanđelju. Egzegetsko-teološki komentar*, Zagreb.
- SCHARBERT, J. (1983.), *Genesis 1 – 11*, Würzburg.
- SHELKLE, K.H. (2002.), *Die Petrusbriefe*, Freiburg – Basel – Wien.
- SCHNELLE, U. (2003.), *Paulus. Leben und Denken*, Berlin – New York.
- SCHRAGE, W. (1995.), *Der erste Brief an die Korinther. 2. Teilband. 1 Kor 6,12 – 11,16*, Solothurn – Düsseldorf – Neukirchen-Vluyn.
- SÖDING, T. (1992.), *Die Trias Glaube, Hoffnung, Liebe bei Paulus. Eine exegetische Studie*, Stuttgart.
- WILCKENS, U. (1980.), *Der Brief an die Römer. 2. Teilband. Röm 6 – 11*, Zürich – Einsiedeln – Köln – Neukirchen-Vluyn.
- WOYKE, J. (2010.), Der leidende Gottesknecht (Jes 53), *Die Verheißung des Neuen Bundes. Wie alttestamentliche Texte im Neuen Testament fortwirken*, Göttingen, 200-225.